

LA LIBÉRALISATION DU COMPTE FINANCIER ET SON IMPACT SUR LE SOLDE DE LA BALANCE DES PAIEMENTS EXTÉRIEURS DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA

LIBERALIZAREA CONTULUI FINANCIAR ȘI IMPACTUL ACESTEIA ASUPRA ECHILIBRULUI BALANȚEI DE PLĂȚI EXTERNE A REPUBLICII MOLDOVA

JABIN VALERIU, student, Specialitatea: FB

Academia de Studii Economice din Moldova

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

e-mail: jabin.valeriu@ase.md

Abstract. *Cet article explique quel serait l'impact de la libéralisation du compte financier de la balance des paiements extérieurs, à savoir que la libéralisation du compte financier de la balance des paiements extérieurs peut avoir un impact significatif sur la République de Moldova. Premièrement, la libéralisation pourrait améliorer l'accès au financement international et accroître l'investissement étranger direct dans le pays. D'autre part, la libéralisation pourrait conduire à la volatilité des flux de capitaux et amplifier les effets des crises financières. Cela pourrait également avoir un impact négatif sur les exportateurs, car une monnaie nationale plus forte rendrait les exportations plus chères et réduirait la compétitivité des exportateurs moldaves. Afin de minimiser les risques, il importe que la libéralisation se fasse progressivement et s'accompagne de garde-fous et de stabilité financière. En ce sens, la République de Moldova devrait tenir compte des recommandations du FMI et élaborer une stratégie bien élaborée de libéralisation du compte financier, qui tienne compte des besoins et des exigences de l'économie nationale.*

Cuvinte-cheie: liberalization , l'impact , la balance des paiements extérieurs , FMI , les risques , stratégie .

JEL CLASSIFICATION: E22, F21, F33

INTRODUCERE

Liberalizarea contului de capital și financiar al balanței de plăți externe se referă la eliminarea restricțiilor asupra tranzacțiilor financiare transfrontaliere, cum ar fi investițiile străine directe, creditele și transferurile de capital. Această politică a fost adoptată de multe țări în anii '90, sub presiunea FMI și a altor instituții financiare internaționale. FMI a susținut liberalizarea contului financiar al balanței de plăți externe întrucât aceasta promovează fluxurile de capital transfrontaliere, care sunt considerate un factor important pentru dezvoltarea economică.

Pentru a minimiza riscurile asociate cu liberalizarea contului financiar, FMI a recomandat țărilor să adopte politici macroeconomice solide și să pună în aplicare măsuri de reglementare și supraveghere a piețelor financiare.

Scopul acestei lucrări este de a stabili care sunt avantajele și dezavantajele liberalizării contului financiar al balanței de plăți externe al Republicii Moldova , și care este parcursul pe care trebuie să-l realizeze țara noastră pentru a-și atinge scopul. Pentru aceasta a fost utilizată metoda analitică de selectare a informației, de studiere a documentelor și articolelor care au tangență cu tema respectivă și de studiere a experienței altor state.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

În ultimele decenii există pe plan mondial o preocupare intensă privind liberalizarea contului de capital și financiar. În numeroase studii elaborate se analizează atât avantajele, cât și dezavantajele liberalizării fluxului de capital, condițiile premergătoare care trebuie îndeplinite precum și modul optim de etapizare a acestei importante operațiuni. Lucrările lui Mundell și ale lui Fleming apărute la începutul anilor '60 au permis să se identifice mai clar conexiunile care se formează între regimul de curs valutar

și reglementările privind fluxurile de capital, precum și influența conjugată a acestora asupra eficienței politicilor monetare și ale celor fiscale.

Procesul de liberalizare a fluxurilor de capital s-a amplificat mult începând cu primii ani ai deceniului nouă. Organismele financiare internaționale precum și Uniunea Europeană au încurajat deciziile pe care le-au luat diverse țări privind liberalizarea fluxurilor financiare. Trebuie menționat faptul că liberalizarea financiară este un proces dinamic complex care implică o etapizare atentă a fazelor precum și adoptarea unor măsuri de precauție care să reducă probabilitatea apariției unor crize valutare ulterioare. În ceea ce privește liberalizarea fluxului de capital, o serie de autori precum și unele instituții internaționale insistă asupra unui proces gradual de liberalizare financiară.

Un aspect deosebit de actual în literatura de specialitate se referă la corelația dintre procesul liberalizării contului de capital și financiar și cel al creșterii economice. Această problemă va fi tratată în articolul respectiv, dar, de la început trebuie menționat faptul că pentru ca liberalizarea fluxului de capital să inducă o accelerare a creșterii economice este necesar îndeplinirea unor condiții minimale și anume:

- liberalizarea fluxului de capital trebuie să conducă la intrarea unui volum suficient de fluxuri de capitaluri private;
- aceste fluxuri trebuie să fie în majoritate reprezentate de capitaluri pe termen lung și, astfel, să nu fie ușor reversibile pentru a evita apariția situațiilor de criză;
- să existe suficiente mecanisme internaționale pregătite atât pentru a preveni apariția unor crize valutare, cât și pentru a sprijini țările în curs de dezvoltare în cazul apariției lor.

În așa mod, majoritatea analiștilor economici sunt de acord că în ultimele decenii a avut loc o intensificare fără precedent a mobilității capitalului pe piața internațională. Cu toate acestea, nu există încă un consens cu privire la natura și intensitatea acestui fenomen. Această lipsă de consens rezidă din faptul că, în general, este greu de cuantificat nivelul de mobilitate a capitalului specific fiecărei țări. Pentru realizarea acestui studiu a fost utilizată preponderent metoda analitică de selectare și studiere a informației în baza documentelor și articolelor aferente acestei teme. Aceasta ne oferă posibilitatea de a descifra principalele caracteristici ale liberalizării contului de capital și financiar al BPE, de a observa parcursul pe care trebuie să-l realizeze Republica Moldova pentru atingerea scopului propus și în final de observat care ar fi impactul liberalizării acestuia asupra echilibrului BPE al Republicii Moldova și a economiei naționale, în general.

Balanța de Plăți Externe este un instrument important utilizat de către autoritățile economice pentru a analiza relațiile financiare ale unei țări cu restul lumii. Aceasta reprezintă un registru detaliat al tranzacțiilor economice și financiare între o țară și alte state din lume, pe o perioadă determinată, de obicei un an.

Structura balanței de plăți externe este alcătuită din trei conturi principale: contul curent, contul de capital și contul financiar. Contul curent reprezintă suma tranzacțiilor cu mărfuri și servicii, venituri primare și venituri secundare între o țară și restul lumii. Contul de capital se referă la tranzacțiile cu active financiare și transferurile de capital, iar contul financiar cuprinde tranzacțiile cu investiții directe, investiții de portofoliu și alte tranzacții financiare.

Funcțiile balanței de plăți externe includ furnizarea de informații detaliate cu privire la situația financiară a unei țări, identificarea problemelor economice și a dezechilibrelor, precum și furnizarea de date importante pentru planificarea politicilor economice și pentru luarea deciziilor de investiții. În plus, balanța de plăți externe poate fi utilizată pentru a evalua gradul de expunere al unei țări la riscuri financiare externe și pentru a stabili politici de gestionare a risculuiⁱ.

Contul financiar este una dintre componentele balanței de plăți externe, împreună cu contul curent și contul de capital. Acesta reflectă transferurile de active financiare între rezidenții unui stat și cei ai altor state și include tranzacții cum ar fi achiziționarea sau vânzarea de active financiare, cum ar fi acțiuni, obligațiuni, investiții directe și împrumuturi. De asemenea, contul financiar include transferurile de capital între state, cum ar fi ajutoarele internaționale și remitențele. O balanță de plăți echilibrată în contul financiar înseamnă că un stat nu depinde de capital străin pentru a-și finanța deficitele de cont curent sau de capital și că poate menține o valută stabilă și o economie sănătoasăⁱⁱ.

Poziția Investițională Internațională (PII) și contul financiar al balanței de plăți externe sunt strâns legate între ele. PII reprezintă valoarea activelor și pasivelor financiare ale unei țări față de restul lumii și se calculează ca diferența dintre activele deținute de rezidenții unei țări în străinătate și pasivele datorate de aceștia către străini. Contul financiar al balanței de plăți externe reflectă fluxurile de capital între țara respectivă și restul lumii, inclusiv tranzacțiile cu active și pasive financiareⁱⁱⁱ.

Astfel, schimbările în contul financiar al balanței de plăți externe pot afecta PII, deoarece transferurile de capital dintre rezidenții unei țări și cei ai altor țări pot duce la schimbări în valoarea activelor și pasivelor financiare ale țării respective față de restul lumii. De asemenea, schimbările în PII pot afecta contul financiar al balanței de plăți externe, deoarece acestea pot determina fluxurile de capital între țară și restul lumii, precum și tranzacțiile cu active și pasive financiare. Prin urmare, este important să se urmărească atât contul financiar al balanței de plăți externe, cât și PII pentru a înțelege mai bine relația dintre economia unei țări și restul lumii.

Tabelul 1. Poziția Investițională Internațională netă a Republicii Moldova, mln.dolari SUA

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Poziția Investițională Internațională	-2.901,17	-3.767,19	-4.614,79	-5.190,38	-5.199,49	-5.686,98

Sursa: elaborat de autor în baza datelor Băncii Naționale a Moldovei[online].[citat 22.03.2023] Disponibil: <https://bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP23.xhtml>

Conform datelor publicate de Banca Națională a Moldovei, *Poziția Investițională Internațională (PII) a Republicii Moldova* a crescut semnificativ în perioada 2017-2019, ajungând la un nivel de -4,6 miliarde de dolari SUA la sfârșitul anului 2019. Acest nivel a fost susținut de intrările semnificative de capital străin, în special prin investiții directe, care au depășit ieșirile de capital și au contribuit pozitiv la balanța contului financiar.

Cu toate acestea, PII a înregistrat o creștere semnificativă și în anul 2020, ajungând la -5,2 miliarde de dolari SUA la sfârșitul anului. Această creștere a fost determinată de intrările semnificative de capital străin, aceasta fiind în contextul pandemiei de COVID-19, care a afectat economiile globale și a generat incertitudine în ceea ce privește perspectivele de investiții. În perioada următoare PII la fel a urmat acest trend, în pofida multitudinii de crize cu care se confruntă Republica Moldova, în special declanșarea războiului din Ucraina, astfel la sfârșitul trimestrului III al anului 2022 PII al Republicii Moldova a constituit circa -5,6 miliarde de dolari SUA. În special acestea s-au datorat la cantitatea investițiilor străine directe care s-au efectuat în Republica Moldova, care la rândul său au fost puternic influențate de parcursul proeuropean al țării, oportunitățile de afaceri și potențialul de creștere economică. Toate acestea ne demonstrează ca PII a Republicii Moldova este net debitoare, iar aceasta poate reprezenta o provocare pentru economia țării, dar poate fi gestionată prin politici economice responsabile și prin atragerea de investiții străine directe pentru a sprijini creșterea economică și dezvoltarea sectorului privat^{iv}.

Un proces economic care ar putea ameliora Poziția Investițională Internațională a Republicii Moldova este liberalizarea contului financiar al balanței de plăți externe. *Procesul de liberalizare a contului financiar al Balanței de Plăți Externe* se referă la eliminarea sau relaxarea restricțiilor aplicate asupra tranzacțiilor financiare transfrontaliere într-o țară. Aceste restricții includ de obicei limitarea achizițiilor de active străine, plățile de dividende sau dobânzi către investitori străini și alte restricții impuse de guvern pentru a controla fluxul de capital. Liberalizarea contului financiar este adesea încurajată de organizații financiare internaționale, cum ar fi Fondul Monetar Internațional, care poate oferi îndrumare și asistență în procesul de liberalizare.

FMI poate ajuta la realizarea liberalizării contului financiar al balanței de plăți externe printr-o serie de acțiuni. Acestea includ:

1. *Furnizarea de consultanță și asistență tehnică:* FMI poate oferi guvernului unei țări consultanță și asistență tehnică pentru a dezvolta și implementa un plan de liberalizare a contului financiar, care să se potrivească nevoilor și condițiilor specifice ale economiei naționale.
2. *Acordarea de împrumuturi condiționate:* FMI poate acorda împrumuturi condiționate, care include condiții și reforme economice și structurale specifice, inclusiv liberalizarea contului financiar.

3. *Furnizarea de analize și evaluări:* FMI poate furniza analize și evaluări ale economiei naționale, inclusiv a balanței de plăți externe și a efectelor potențiale ale liberalizării contului financiar.
4. *Monitorizarea și evaluarea performanței:* FMI poate monitoriza și evalua performanța guvernului în implementarea liberalizării contului financiar, pentru a asigura că aceasta este realizată într-un mod corespunzător și că nu apare o destabilizare economică.
5. *Promovarea coordonării și cooperării internaționale:* FMI poate promova coordonarea și cooperarea internațională în ceea ce privește liberalizarea contului financiar, pentru a asigura că efectele sale nu creează probleme majore în economiile altor țări.

În general, FMI încurajează liberalizarea contului financiar ca parte a unei politici economice mai largi, care să sprijine dezvoltarea economică și stabilitatea financiară a unei țări. Cu toate acestea, liberalizarea trebuie gestionată cu grijă pentru a minimiza riscurile și pentru a asigura că economia rămâne stabilă și sustenabilă în timp.

Liberalizarea contului financiar al balanței de plăți externe este un proces complex, iar Republica Moldova trebuie să urmeze anumiți pași pentru a o realiza. Iată câțiva pași importanți:

1. *Evaluarea situației actuale:* Republica Moldova trebuie să realizeze o evaluare detaliată a situației actuale a balanței de plăți externe, a fluxurilor de capital și a politicilor existente în domeniu.
2. *Elaborarea unei strategii:* pe baza evaluării situației actuale, Republica Moldova trebuie să elaboreze o strategie clară și detaliată pentru liberalizarea contului financiar al balanței de plăți externe.
3. *Crearea cadrului legal necesar:* este important ca Republica Moldova să creeze un cadru legal adecvat și să adopte reglementări necesare pentru a permite liberalizarea contului financiar.
4. *Crearea infrastructurii necesare:* Republica Moldova trebuie să creeze infrastructura necesară pentru a putea gestiona un cont financiar liberalizat, inclusiv o infrastructură bancară puternică și un sistem de reglementare adecvat.
5. *Implementarea liberalizării în mod treptat:* este important ca liberalizarea contului financiar al balanței de plăți externe să fie implementată în mod treptat și să fie însoțită de măsuri de gestionare a riscurilor, cum ar fi controlul capitalului și politici de supraveghere financiară
6. *Monitorizarea și evaluarea periodică:* Republica Moldova trebuie să monitorizeze și să evalueze periodic efectele liberalizării contului financiar asupra balanței de plăți externe și a economiei în ansamblu, și să ia măsurile necesare pentru a corecta orice probleme care apar.

Este important ca Republica Moldova să colaboreze cu organizații precum FMI și Banca Mondială pentru a obține sprijin și sfaturi în procesul de liberalizare a contului financiar al balanței de plăți externe.

Liberalizarea contului financiar poate contribui la echilibrarea balanței de plăți externe a Republicii Moldova prin creșterea accesului la finanțare internațională, sporirea investițiilor străine directe și încurajarea exporturilor. Prin creșterea accesului la finanțare internațională, Republica Moldova poate să își finanțeze importurile și să ramburseze datoriile externe, ceea ce poate reduce deficitul balanței de plăți. De asemenea, investițiile străine directe pot ajuta la dezvoltarea infrastructurii, a industriei și a altor sectoare ale economiei, ceea ce poate stimula creșterea economică și exporturile.

În plus, liberalizarea contului financiar poate încuraja exporturile prin permiterea unui curs valutar mai flexibil și prin eliminarea unor restricții valutare, cum ar fi:

1. *Controlul valutar:* Banca Națională a Moldovei a impus un control valutar asupra tranzacțiilor valutare și a transferurilor internaționale, care poate limita sau întârzia tranzacțiile.
2. *Taxe și comisioane:* Exportatorii moldoveni pot fi supuși unor taxe și comisioane mari pentru efectuarea tranzacțiilor valutare, ceea ce poate reduce profitabilitatea afacerii lor.
3. *Limitări ale cursului de schimb:* Banca Națională a Moldovei poate stabili limitări ale cursului de schimb, ceea ce poate afecta negativ afacerile exportatorilor în funcție de momentul la care aceștia decid să convertească valutele.
4. *Reglementări privind convertibilitatea:* În Moldova există reglementări privind convertibilitatea valutei, ceea ce poate limita capacitatea exportatorilor de a converti și utiliza valute străine.

Toate aceste restricții pot face exporturile mai costisitoare și mai dificil de realizat pentru exportatorii moldoveni, ceea ce poate afecta negativ competitivitatea acestora pe piața internațională^v.

Riscurile. Liberalizarea contului financiar al balanței de plăți externe poate aduce beneficii economiei unei țări, însă acest proces nu este lipsit de riscuri.

Unul dintre riscuri este legat de volatilitatea fluxurilor de capital care pot amplifica efectele crizelor financiare și pot afecta exportatorii prin creșterea valorii monedei naționale și reducerea competitivității produselor moldovenești pe piața internă

De asemenea, o liberalizare bruscă și nesupravegheată a contului financiar poate duce la apariția unui dezechilibru în balanța de plăți externe, de exemplu prin creșterea deficitului comercial sau a datoriei externe. Pentru a minimiza riscurile asociate cu liberalizarea contului financiar, este important ca acest proces să fie gestionat cu prudență și să fie însoțit de măsuri de control și stabilitate financiară.

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

În concluzie, liberalizarea contului financiar al balanței de plăți externe poate avea un impact semnificativ asupra Republicii Moldova. În timp ce liberalizarea poate îmbunătăți accesul la finanțare internațională și creșterea investițiilor străine directe, aceasta poate amplifica efectele crizelor financiare și volatilitatea fluxurilor de capital. De asemenea, există riscul ca o monedă națională mai puternică să reducă competitivitatea exportatorilor moldoveni.

În acest context, este important ca liberalizarea să se realizeze treptat și în conformitate cu recomandările și standardele internaționale, cum ar fi cele ale FMI. Guvernul Republicii Moldova ar trebui să ia în considerare aceste riscuri și să elaboreze o strategie bine gândită și adaptată nevoilor economiei naționale, astfel încât să se maximizeze beneficiile și să se minimizeze riscurile. De asemenea, este important ca liberalizarea să se realizeze într-un cadru de stabilitate financiară și să fie însoțită de măsuri de protecție împotriva riscurilor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Balanța de plăți externe: concept, rol, structură, indicatori, factori de influență.* [online][citat: 19 martie 2023].
- Disponibil: [https://administrare.info/domenii/economie/16747-balanta de plăți externe-concept,-rol,-structură,-indicatori,-factori-de-influență](https://administrare.info/domenii/economie/16747-balanta-de-plati-externe-concept,-rol,-structura,-indicatori,-factori-de-influenta).
- Balanța de plăți* [online].[citat: 19 martie 2023]. Disponibil: https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2021/23_AS.pdf
- Anuarul Statistic al Republicii Moldova 2021* [online].[citat: 20 martie 2023]. Disponibil: https://bnm.md/files/Anuar_2021_rom.pdf
- Poziția investițională internațională la sfârșitul trimestrului III 2022. Banca Națională a Moldovei* [online].[citat: 22 martie 2023]. Disponibil: <https://bnm.md/ro/content/pozitia-investitionala-internationala-la-sfarsitul-trimestrului-iii-2022-date-provizorii>
- LEGE privind reglementarea valutară, nr. 62 din 21-03-2008. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online].[citat: 22 martie.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=93238&lang=ro

Coordonator științific: CÎRLAN Ana, dr., conf. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail: ana.cirlan@ase.md